

Alfred Thayer Mahan (27. září 1840 – 1. prosince 1914)

Autor: Jan Procházka

V 19. století načrtl významný americký politický geograf **Alfred Mahan** v díle ***The Influence of Sea Power upon History, 1660-1783*** model střetávání dvou typů civilizací: Civilizace mořská („Ocean Power“) a civilizace kontinentální („Continental Power“). Mořská civilizace je civilizací mezinárodního obchodu. Její páteř tvoří loďstvo, díky kterému v čase míru kontroluje světový obchod, v čase války kontroluje světové oceány, drží strategické úziny a důležité přístavy. Oproti tomu kontinentální mocnost leží ve vnitrozemí a vojenská síla kontinentální moci se opírá o dělostřelectvo a pěchotu. Protože kontinentální síly nemají obvykle kvůli námořní blokáde ze strany oceánských sil přístup k volnému nemrznoucímu oceánu, tvoří dopravní páteř kontinentálních mocností železnice.

Mahanův model vlastně obnovil jedno z hlubokých antropologických dělení lidstva na „Írán a Turán“, národy spjaté s konkrétní zemí oživující produktivní síly zemědělství a průmyslu na jedné straně, a kosmopolitní vlastníky spekulativního kapitálu, obchodníky usazené v přístavech na druhé straně. (Ostatně už **Platón** v Zákonech uvádí, že ideální stát nesmí být přístav.)

Vidíme, že pokroky dopravní technologie dnes zvýhodňují oceánské síly a touto geopolitickou optikou spatříme jasně: Athény, výbojný přístav expandující do Egejského moře, proti **Spartě**, komunistickému, militaristickému státu ve vnitrozemí Peloponésu. Kartágo proti Římu, Benátky proti Konstantinopoli, Anglie proti Německu, Unie proti Konfederaci, Chile proti Bolívii, Severoatlantická aliance proti Varšavské smlouvě nebo Izrael proti Íránu. Učebnicový příklad střetu oceánských a kontinentálních sil vidíme v rozpadu Jugoslávie, kde bylo postupně Srbsko se silnou armádou kontinentálního typu „novými Féničany“ zcela odříznuto od moře.

*Projev „**nepřítele z Atlantidy**“ Benjamin Netanjahua v OSN s jednoznačným určením pevninských a oceánských sil; Netanjahu nazval šíitský geopolitický blok (de facto historickou Persií) „prokletým obloukem“, který (Atlantánům) blokuje mořské obchodní trasy*

Podle Mahana mají oceánské mocnosti nad kontinentálními tu výhodu, že mohou pevninu zaškrtnit od přístupu k moři, a tím i odříznout od mezinárodního obchodu. Jedná se o strategii, kterou uplatnila například Unie s civilizačním těžištěm v Nové Anglii proti Konfederaci s civilizačním těžištěm na řece Mississippi zaškrtnutím jejího ústí. Konfederace, díky dělostřelectvu a pýchotě do té doby navzdory početní převaze unionistů neporazitelná v poli, se ocitla v nevýhodě („strategie anakonda“). Buenos Aires a Brazílskému císařství se roku 1865 podařilo zaškrtnit ústí řeky Paraná, a tím **porazit** silný militaristický Paraguay, kde podstatnou část obyvatelstva tvořili Němci, a který měl velmi silnou armádu orientovanou na pýchotu a dělostřelectvo.

Zatímco výhodou mořské civilizace je kontrola nad pobřežím, předností kontinentálních mocností je rozlehlost, „materiální základna“ (zemědělství, nerostné suroviny, těžký průmysl) a „strategická hloubka“, díky které není konvenční útok z moře snadné logisticky zásobovat municí. Kontinentální síly jsou sice vzhledem k omezeným možnostem manévrování po železnici jaksí těžkopádné, ale logistické cesty by se při útoku na kontinentální Rusko natáhly do neudržitelných rozměrů (na tom ostatně kdysi zkrachovala **Grande Armée** i **Hitler**). Co se týče chystaného útoku na Čínu, Američané se budou muset spolehnout na přilehlé ostrovní oblouky s rozvinutým strojírenským průmyslem (Japonsko, Tchaj-wan), stejně jako

kdysi během výpadu do Koreje a Vietnamu.

Taková mocnost, která by v sobě spojila přednosti mořské i kontinentální civilizace, by se stala dominantní velmocí, jako kdysi Řím po punských válkách, Spojené státy americké po občanské válce, nebo možná v nadcházející době Čína, pokud se jí podaří prorazit americkou námořní blokádu ovládnutím Tchaj-wanu či získáním přístupu k Indickému oceánu přes Kašmír do Karáčí, přes Siligurský koridor do Bangladéše či přes Myanmar do Rangúnu.

Poznámka:

Co se týče Ruska, mořská civilizace zákonitě touží po kontrole černomořských úžin a Krymu snad už od pradávna. Čtvrtá křížová výprava roku 1204 financovaná Benátčany sdružila celý Západ - jakési tehdejší NATO - v útoku na Nový Řím (Konstantinopol). Před bitvou na Kulikovském poli roku 1380 se benátská a janovská oligarchie držící faktorie na Krymu spojila proti Rusům s křižáky a Tatary. Dále připomeňme Krymskou válku 1853-1856 a operaci Dardanely roku 1915, kdy se o ovládnutí Černého moře neúspěšně pokusili Britové. Tvrdé boje o Krym se vedly během obou světových válek, následuje začlenění Řecka a Turecka do NATO roku 1952 a neúspěšný pokus o dobytí Krymu z léta minulého roku. Americká nadvláda nad Krymem by zablokovala Rostov na Donu a znemožnila vodní cestu z Černého moře do Kaspiku přes Azov a Volžsko-donský průplav; tím by bylo Rusko de facto odříznuto od Černého moře.

Co se Číny týká, mořská civilizace touží po kontrole nad deltou Perlové řeky (Macao, Hong Kong), nad Tchaj-wanem a ideálně i jako v 19. století nad deltou řeky Jang-c, kde leží Šanghaj. Jaký to byl v anglosféře nářek, když se přístavy Macao a Hong Kong po vypršení vnučených nájemních smluv vrátily zpět kontinentální Číně, která výrazně omezila byznys zdejšími miliardáři jako **Stanley Ho** (o němž Wikipedie uvádí, že se narodil do nizozemsko-židovské rodiny a ovládal po 40 let tamější kasina). Tentýž modelový případ představuje Kuba, kde do té doby, než Castrovi vousáči provedli státní převrat, de facto vládl židovský mafián **Meyer Lansky** a zkorumpovaný vojenský režim Fulgencia Batisty.